

ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ: ВІД НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ — ДО КРАЩИХ ОСВІТНІХ ПРАКТИК

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4115>

РАДКЕВИЧ

Валентина Олександрівна

доктор педагогічних наук,
професор, дійсний член
(академік) НАПН України,
директор Інституту
професійної освіти
Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Анотація. Проаналізовано основні напрями діяльності інституту як наукової установи, що забезпечує науково-методичний супровід модернізації професійної та фахової передвищої освіти, системно впроваджуючи принципи прогностичності, академічної свободи, добросовісності й студентоцентризму. Охарактеризовано виконані в інституті наукові фундаментальні та прикладні дослідження і впроваджені в закладах професійної та фахової передвищої освіти педагогічні й методичні системи, концепції, методи, методики, технології тощо. Представлено інноваційну освітню діяльність, що здійснювалася під керівництвом учених інституту. Розкрито результати підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів для закладів професійної, фахової передвищої та вищої освіти в аспірантурі та докторантурі. Висвітлено розвиток видавничої, інформаційно-аналітичної, експертної, проектної діяльності та міжнародних наукових зв'язків.

Ключові слова: Інститут професійної освіти НАПН України; професійна освіта; наукова, освітня, експериментальна, видавнича, міжнародна, інноваційна діяльність.

Глобалізаційні виклики поєдналися в Україні з реформуванням суспільних та економічних відносин, системи освіти й науки. Вітчизняна професійна освіта також перебуває у стані глибоких змін, що характеризуються: реформуванням системи управління закладами освіти; диверсифікацією джерел їх фінансування; створенням нової архітектури освітньої установи; зростанням ролі училищної автономії, запитами на широке використання дуальної та дистанційної освіти; розвитком державно-приватного партнерства; щораз вищими вимогами до змісту і якості освіти; посиленням ролі науково-експериментальної, аналітичної і дорадчої діяльності наукових та освітніх установ (Радкевич, 2019а; 2021а). Тому заклади освіти потребують серйозної підтримки з боку наукових установ, покликаних забезпечувати науково-методичний супровід модернізації сучасної професійної освіти (Радкевич та ін., 2021). Для системи професійної освіти такою науковою платформою є Інститут професійної освіти НАПН України, що є правонаступником Інституту професійно-технічної освіти Академії педагогічних наук України, створеного постановою Президії АПН України 27 березня 2006 р. Перейменування Інституту відбулося 31 січня 2022 р. на підставі рішення Президії НАПН України (Радкевич, ред., 2018а; 2018b; 2018c; 2018d; 2018e).

Мета і завдання статті: проаналізувати діяльність академічної наукової установи — Інституту професійно-технічної освіти НАПН України у 2006-2021 рр. як платформи цілісного супроводу інноваційного розвитку закладів професійної і фахової передвищої освіти та схарактеризувати найбільш вагомий результати наукових досліджень, що їх виконували вчені установи.

Комунікаційною основою такої платформи є: практична співпраця із закладами професійної (професійно-технічної) (далі П(ПТ)О) та фахової передвищої освіти; науково-методичні зв'язки з навчально-(науково)-методичними центрами (кабінетами); співробітництво з усіма стейкхолдерами, зацікавленими в модернізації професійної освіти; комунікація з органами державної та місцевої влади, громадськими об'єднаннями; розвиток міжнародних наукових зв'язків (Єршова & Базиль, 2020; Кремень, 2021; Луговий, Регейло & Гудим, 2021). Співпраця Інституту з різними групами стейкхолдерів дає змогу ефективно впливати на освітню політику держави і практичну діяльність освітніх установ (популяризація наукових досягнень; поширення передового науково-педагогічного досвіду; здійснення наукового керівництва інноваційною освітньою діяльністю закладів професійної освіти; підготовка педагогічних, науково-педагогічних кадрів для системи професійної, фахової передвищої та вищої освіти; підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників; здійснення інформаційно-аналітичної, експертної, консультативної довідкової діяльності) (Базиль, 2019а; 2019с; 2020а; 2020б).

Місія Інституту: від наукових досліджень — до кращих освітніх практик. З огляду на це, основним напрямом його діяльності є *проведення фундаментальних і прикладних досліджень для потреб особистості, економіки, суспільства* (Радкевич 2019b; Радкевич, Єршова & Ничкало, 2021а; 2021b). Як наукова установа нового типу, Інститут сприяє науково-технічному, технологічному та культурно-моральному розвитку суспільства шляхом поєднання освіти, науки й інновацій, інтеграції до світового освітньо-наукового простору, здійснює підготовку фахівців, здатних комплексно вирішувати проблеми у професійно-педагогічній, інноваційній діяльності закладів професійної та фахової передвищої освіти (Базиль, 2019b; Радкевич, 2021b). *Візія Інституту* як провідної наукової установи у сфері професійної освіти полягає в гармонійному поєднанні наукової діяльності, освітнього процесу й науково-методичного супроводу підготовки фахівців інноваційного типу — особистостей, громадян, професіоналів. Базові цінності Інституту: академічна культура, добросовісність і свобода, відкритість, гуманізм, демократизм, інноваційність, лідерство, людиноцентризм, партнерство, прогностичність, розвиток особистості тощо.

Упродовж 2006-2021 рр. проведено 31 наукове дослідження актуальних для професійної та фахової передвищої освіти проблем:

- проектування змісту і створення стандартів професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу;
- розроблення технологій маркетингового управління; розвитку енергоефективної, здоров'язбережувальної, кар'єрної, підприємницької, самоосвітньої компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників і педагогічних працівників;
- вивчення систем професійної освіти й навчання у країнах Європейського Союзу;
- запровадження дистанційної та дуальної форм здобуття професійної освіти; розвитку проектного менеджменту;
- створення електронних підручників і SMART-комплексів навчальних дисциплін (Радкевич, 2021b).

У 2021 р. шість науково-дослідних лабораторій Інституту (зарубіжних систем професійної освіти і навчання; професійної кар'єри; дистанційного професійного навчання; технологій професійного навчання; науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах; електронних навчальних ресурсів) працювали над виконанням одного фундаментального дослідження (теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу) та п'яти прикладних (методичні засади застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників; розвиток проектного менеджменту в закладах професійної освіти у вітчизняній і зарубіжній практиці; методичні основи розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти; методичні засади впровадження дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування; методичні засади оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти).

У межах виконаних Інститутом наукових досліджень розроблено, апробовано й упроваджено в закладах професійної освіти 30 концепцій і моделей, 50 методик і технологій, десятки інших наукових розробок (ІПО НАПН України, 2022а); підготовлено 1943 види наукової продукції, 145 — виробничо-практичної, 84 — навчальної, 73 — довідкової (ІПО НАПН України, 2022b). До Електронної бібліотеки НАПН України завантажено понад 2 тис. ресурсів і зафіксовано більше 307,4 тис. їх

скачувань. У Google Scholar індекс Хірша Інституту зріс до 48, а «10-індекс» — до 290.

Основні наукові здобутки Інституту:

- *концепції* (контент-бібліотеки електронних підручників для системи професійної освіти України; професійної орієнтації молоді на робітничі професії; формування в учнів ціннісного ставлення до здоров'я; розвитку в молоді уявлень про професійний успіх; професійного навчання незайнятого населення на виробництві; модульного професійного навчання кваліфікованих робітників на виробництві; розвитку інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників; проектного й дистанційного професійного навчання; проектування інформаційно-освітнього середовища закладів професійної освіти та SMART-комплексів навчальних дисциплін; управління розвитком професійної освіти в умовах ринкової економіки; діяльності центрів професійної кар'єри; стандартизації професійної підготовки фахових молодших бакалаврів; оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти;

- *моделі* (маркетингового управління закладом професійної освіти; розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників закладів професійної освіти; мережевої взаємодії закладів професійної освіти із соціальними партнерами; онлайн-консультування учнів з розвитку професійної кар'єри);

- *методики і технології* (підготовки викладачів до впровадження особистісно-розвивальних педагогічних технологій; застосування дистанційного навчання; стандартизації професійної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів; створення системи консультування з професійної кар'єри; формування змісту освіти на компетентнісній основі; розроблення проектних технологій; розвитку професійної, енергозберезувальної, екологічної, інформаційно-аналітичної, самоосвітньої, проектної, цифрової, кар'єрної і підприємницької компетентностей педагогічних працівників та майбутніх кваліфікованих робітників; розроблення електронних підручників, професійних і освітніх стандартів; проектування дистанційних курсів; вимірювання освітніх результатів; організації дистанційної і дуальної форм навчання; управління конкурентоспроможністю закладу освіти; розвитку культури безпеки професійної діяльності персоналу підприємств);

- *професійні стандарти* («Методист закладу професійної освіти», «Педагог професійного навчання», «Майстер виробничого навчання»);

- *контент-бібліотека*, що охоплює 35 електронних підручників для підготовки майбутніх фахівців різних галузей;

- *репозиторій*, що вміщує понад 300 електронних навчальних ресурсів для підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Лише у 2021 р. науковці Інституту створили й апробували 23 педагогічні інновації, а саме:

- *2 концепції* (оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти; концепція розвитку ділової активності майбутніх кваліфікованих робітників);

- *4 системи* (педагогічна система підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу; методична система розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання; методична система професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з елементами дуальної форми навчання; методична система оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах);

- *модель* методичної системи оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах;

- *5 методик* (розвитку підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих кадрів; відбору та структурування змісту розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів П(ПТ)О; самоосвітньої діяльності з підвищення професійної компетентності майстрів виробничого навчання; організації дуальної форми навчання для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування; розроблення Стратегічного та інвестиційного плану розвитку закладу П(ПТ)О);

- *8 технологій* (розвитку ділової активності майбутніх кваліфікованих кадрів, їх фінансової грамотності, формування здатності до продуктивної проектної діяльності та ефективного самоменеджменту; розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання; стратегічного управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти; маркетингово-моніторингового супроводу управління закладом професійної освіти як проектно-орієнтованої організації; оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти);

- *3 алгоритми* (розроблення ефективних маркетингових комунікацій; процесу виокремлення стратегії розвитку закладу П(ПТ)О; взаємодії закладів П(ПТ)О з партнерами для реалізації проектів публічно-приватного партнерства) тощо.

У 2021 р. завершено одне фундаментальне і три прикладні дослідження. Виконання фундаментального дослідження за темою: «*Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу*» (державний реєстраційний номер 0119U002047, 2019-2021 рр.) дало змогу розробити, оприлюднити й визначити стан готовності низки найістотніших педагогічних інновацій (педагогічна система підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності (IRL3); методика розвитку підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих кадрів закладів П(ПТ)О (IRL3); розвитку ділової активності майбутніх кваліфікованих кадрів (IRL3), їх фінансової грамотності (IRL3), формування здатності до продуктивної проектної діяльності (IRL5) та ефективного самоменеджменту (IRL6)). Впровадження зазначених наукових результатів засвідчило наявність соціально-педагогічного ефекту (оновлення змісту професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників (програма дисципліни з основ інноваційного підприємництва, навчально-методичні матеріали), підвищення інтересу учнівської молоді до підприємницької діяльності завдяки активному використанню інтерактивних форм навчання, зокрема, тренінгів зі створення стартапів, майстер-класів із залученням професіоналів-практиків із бізнес-структур; активізація діяльності центрів кар'єри, бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, бізнес-акселераторів, вебсайтів бізнес-симуляторів, що уможлиблює підвищення якості підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності; підвищення рівня цифрової культури випускників закладів П(ПТ)О, зростання їх креативності, стресостійкості, конкурентоздатності та готовності до самозайнятості в умовах розвитку малого бізнесу).

У рамках виконання прикладного наукового дослідження «*Розвиток проектного менеджменту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти у вітчизняній і зарубіжній практиці*» (державний реєстраційний номер 0119U-001086, 2019-2021 рр.) розроблено, оприлюднено й апробовано актуальні педагогічні інновації (тенденції розвитку П(ПТ)О у добу незалежності (1991-2000 рр.) (IRL3); особливості застосування програмного забезпечення управління проектною діяльністю закладів професійної (професійно-технічної) освіти (IRL3); особливості управління закладом П(ПТ)О як проектно орієнтованою організацією (IRL3); алгоритм реалізації проектів

закладів професійної (професійно-технічної) освіти (IRL3); технологія здійснення проектного менеджменту закладу професійної (професійно-технічної) освіти (IRL3)). Обґрунтовано очікуваний соціально-педагогічний ефект від їх впровадження у закладах П(ПТ)О (зростання конкурентоспроможності закладу П(ПТ)О на ринку освітніх послуг регіону/міста; модернізація механізмів співпраці закладів освіти із соціальними партнерами; удосконалення диверсифікації джерел фінансування закладів освіти; підвищення рівня якості освітнього процесу).

Під час виконання завдань прикладного наукового дослідження «*Методичні основи розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти*» (державний реєстраційний номер 0119U000153, 2019-2021 рр.) розроблено: методичну систему розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти (IRL2); модель системи розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання (IRL2); методику відбору та структурування змісту розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів П(ПТ)О (IRL2); методику самоосвітньої діяльності з підвищення професійної компетентності майстрів виробничого навчання (IRL2); технологію розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання (IRL2); професійний стандарт «Майстер виробничого навчання» на компетентнісній основі (IRL5). Визначено очікуваний соціально-педагогічний ефект: покращення ціннісного ставлення майстрів виробничого навчання до педагогічної діяльності; зростання якості спеціальних знань майстрів виробничого навчання, пов'язаних з педагогічною, методичною та професійною діяльністю; удосконалення здатності майстрів виробничого навчання успішно реалізовувати посадові компетенції у процесі їхньої професійної діяльності; зростання активності майстрів виробничого навчання, усвідомлення ними власних дій, особистісних і професійно важливих якостей, професійної самооцінки, саморефлексії та професійної «Я-концепції»; підвищення якості професійної (професійно-технічної) освіти.

Виконання прикладного дослідження «*Методичні засади впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування*» (державний реєстра-

ційний номер 0119U001097, 2019-2021 рр.) дало такі наукові результати: педагогічні умови впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників (IRL3); методична система професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з елементами дуальної форми навчання (IRL3); методика організації дуальної форми навчання для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування (IRL5); технологія розвитку соціального партнерства в закладі професійної (професійно-технічної) освіти в умовах дуальної форми навчання (IRL5); алгоритм проектування освітньо-виробничого середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти в умовах дуальної форми навчання (IRL3); дорожня карта для роботодавців з впровадження дуальної форми здобуття освіти (IRL3). Спрогнозовано соціально-педагогічний ефект від впровадження розроблених педагогічних інновацій (залучення ЗП(ПТ)О до запровадження дуальної форми здобуття освіти; підвищення рівня професійних компетентностей здобувачів П(ПТ)О, необхідних для діяльності за фахом і їхньої конкурентоздатності на ринку праці; скорочення адаптації робітників на першому робочому місці; збільшення в ЗП(ПТ)О числа соціальних партнерів (органів виконавчої влади, об'єднань роботодавців, профспілок, підприємств різних форм власності й підпорядкування, установ служби зайнятості і т. ін.); зростання інвестицій у систему П(ПТ)О).

У 2022 р. в Інституті триває робота ще над двома прикладними дослідженнями. Зокрема, наукове дослідження «Методичні засади оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти» (державний реєстраційний номер 0120U000073, 2020-2022 рр.) дало змогу отримати певні наукові результати (концепцію оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти (IRL3); методичну систему оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах (IRL3); педагогічні умови оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти (IRL3)). Очікуваний соціально-педагогічний ефект від розроблених педагогічних інновацій передбачає: підвищення об'єктивності оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах і технікумах; зростання вмотивованості здобувачів фахової передвищої освіти; удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців.

Продовжується також розпочате у 2021 р. прикладне наукове дослідження «Методичні засади застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників» (державний реєстраційний номер 0121U107472, роки виконання: 2021-2023 рр.), у ході якого обґрунтовано переваги використання цифрових технологій у освітньому процесі закладів П(ПТ)О; класифіковано цифрові технології, що застосовуються в професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників; удосконалено методика вибору цифрових технологій для підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; розроблено критерії, показники та рівні компетентності педагогічних працівників до застосування цифрових технологій у професійній підготовці здобувачів П(ПТ)О.

Важливим напрямом діяльності Інституту є видавнича діяльність, яка забезпечує оприлюднення педагогічних інновацій (наукових результатів), що їх розробили науковці шляхом підготовки й видання планових і додаткових кінцевих результатів. Інститут здійснив системну роботу з підвищення якості видавничої діяльності. Всі підготовлені в попередні роки неопубліковані праці, що зберігалися в бібліотеці Інституту на правах рукописів, відцифровано й оприлюднено на сайті наукової установи та в Електронній бібліотеці НАПН України. У 2017 р. здійснено брендування видавничої продукції Інституту, метою якого є створення унікального імені наукової установи та образу інтелектуальної продукції, підготовленої її вченими й дослідниками (рис. 1).

Рис. 1. Кінцеві результати наукових досліджень Інституту професійної освіти НАПН України (2021)

Лише у 2021 р. за результатами наукових досліджень Інститут підготував і опублікував одинадцять кінцевих результатів: 2 підручники, 5 посібників (1 навчальний, 1 практичний, 2 методичних), 3 методичні рекомендації, 3 довідкових видання (бібліографічний покажчик, словник та енциклопедія) (рис. 1).

Ще одним важливим напрямом діяльності Інституту є *експериментальна робота*, насампе-

ред орієнтована на отримання емпіричних даних, необхідних для визначення особливостей, чинників, закономірностей, механізмів досліджуваних педагогічних явищ, а також діяльність із дослідної перевірки достовірності, продуктивності та можливості застосування соціально важливих педагогічних інновацій. Крім того, організація і проведення експериментальної діяльності спрямовувалися на підвищення якості наукових досліджень Інституту, впровадження їх результатів у практику, згуртування педагогічних колективів експериментальних закладів освіти, зростання науково-методичного рівня педагогів-учасників експериментальної діяльності, підвищення авторитету педагогічних працівників та зміцнення іміджу експериментальних закладів освіти, теоретичне і практичне сприяння процесу реформування вітчизняної системи професійної та фахової передвищої освіти.

Суб'єктами експериментальної діяльності є такі: Інститут, як наукова установа в системі НАПН України, наділена відповідними повноваженнями з відкриття, виконання, впровадження наукових досліджень та звітування за використання отриманих із цією метою бюджетних коштів; шість лабораторій, що забезпечують розроблення програми експериментальної діяльності, організацію збору емпіричних даних, дослідну перевірку розроблених педагогічних інновацій та впровадження отриманих результатів; науково-організаційний відділ, що забезпечує інформаційно-комунікаційний супровід експериментальної діяльності; наукові працівники, як безпосередні розробники і виконавці передбачених програмою наукового дослідження завдань на кожному етапі експериментальної роботи відповідно до індивідуального робочого плану. Об'єктами експериментальної діяльності є органи державної влади та органи місцевого самоврядування, заклади освіти, установи, підприємства, організації, на базі яких проводяться експерименти. Отже, в інноваційній освітній діяльності різних рівнів (всеукраїнського, регіонального, наукової установи НАПН України) беруть участь усі лабораторії та центри Інституту, а також педагоги й керівники майже 100 закладів освіти з усіх областей України.

Інноваційна освітня діяльність здійснювалася за двома пріоритетними напрямками (тематикою) наукових досліджень:

• *напрямок 8.* Професійна (професійно-технічна) освіта. Фахова передвища освіта, проблема дослідження «Професійний і особистісний розвиток майбутніх фахівців» (шість експериментів всеук-

раїнського рівня, два — регіонального, чотири — наукової установи НАПН України);

• *напрямок 3.* Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище. Методи і способи оцінювання якості освіти (один експеримент рівня наукової установи НАПН України).

За рівнями експерименти розподілялися на всеукраїнського рівня, регіонального та наукової установи НАПН України.

Усього під науковим керівництвом учених Інституту проведено 11 експериментів всеукраїнського рівня, з яких 6 — у 2020-2021 рр. (рис. 2). У процесі інноваційної освітньої діяльності педагогіки створюють авторські методики, здійснюють їх експериментальну перевірку, узагальнення та оприлюднення результатів під час масових заходів Інституту, в його наукових і науково-методичних виданнях.

Рис. 2. Наукове керівництво експериментальною діяльністю всеукраїнського рівня (звіти за 2020-2021 рр.)

Важливе наукове значення мають результати щодо:

- організації дистанційного професійного навчання учнівської молоді та дорослих, які проживають на тимчасово окупованій території України та в населених пунктах лінії зіткнення (керівник — д-р пед. наук., проф. М.А. Пригодій);
- упровадження проектного навчання (д-р пед. наук, проф. Г.М. Романова);
- створення і функціонування Центру професійної кар'єри (канд. пед. наук., с. наук. с. Д.О. Заркатнов);
- розвитку кар'єрної компетентності (д-р пед. наук, проф. В.Ф. Орлов);
- професійної підготовки кваліфікованих робітників для сфери обслуговування відновлювальних систем сонячної і теплової енергетики (д-р. пед. наук, проф., акад. В.О. Радкевич);
- підготовки молоді до підприємницької діяльності (д-р пед. наук, доц., Л.М. Єршова);

- розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти з використанням технологій стратегічного менеджменту (д-р пед. наук, с. досл., член-кор. О.В. Бородієнко);

- організації професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти (д-р пед. наук, доц. Н.В. Кулалаєва);

- вдосконалення професійної підготовки кухарів на основі компетентнісного підходу (канд. пед. наук, с. досл. С.Г. Кравець) та багато інших.

Результатами інноваційної освітньої діяльності всеукраїнського рівня стали важливі для професійної освіти й вітчизняної економіки педагогічні інновації: концепція створення і функціонування центру кар'єри, моделі (маркетингового управління закладом освіти, взаємодії закладів професійної освіти із соціальними партнерами з використанням технологій стратегічного менеджменту); методики (створення інформаційно-освітнього середовища, розроблення електронних навчальних ресурсів, технічної підтримки дистанційного навчання, формування готовності молоді до проектної та підприємницької діяльності); *робочий навчальний план та освітня програма* для перепідготовки робітників за новою професією 8169 Майстер з монтажу та обслуговування систем відновлювальної енергетики; навчальні модулі для здійснення сертифікованої підготовки робітників за частковими професійними кваліфікаціями тощо.

У процесі експериментальної роботи сформувалися системні зв'язки Інституту з багатьма закладами професійної освіти, зокрема: ДЗО «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування», ВПУ № 11 та № 25 м. Хмельницького, ДЗО «Хмельницький центр професійно-технічної освіти і сфери послуг», ДПТЗО «Роменське вище професійне училище» Сумської обл., ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти переробної промисловості», ДПТЗО «Дніпровський центр професійно-технічної освіти», ДЗО «Мелітопольський багато-профільний центр професійно-технічної освіти», ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського Національного педагогічного університету ім. О. Довженка», Колківським центром професійної освіти Волинської обл., ДЗО «Дніпрорудненський професійний ліцей», а також навчально-(науково)-методичними центрами професійно-технічної освіти у Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Сумській, Хмельницькій, Харківській та інших областях України. Науково-методичне співробітництво дає

зможу не лише знати проблеми сучасних закладів професійної освіти, але й бути представником їхніх інтересів у законотворчому процесі країни. Для багатьох педагогів експерименти стають стимулом для самостійних наукових досліджень і подальшого розвитку наукової кар'єри.

Результати експериментальної діяльності оприлюднюються на сайті Інституту (ІПО НАПН України, 2022с), узагальнюються у щорічних інформаційно-аналітичних матеріалах «Професійна (професійно-технічна) та фахова передвища освіта» (Радкевич & Артюшина, ред., 2017; Радкевич & Єршова, ред., 2019; 2021).

Інститут є засновником фахового наукометричного журналу (категорія «Б») «Професійна педагогіка»/ «Professional pedagogics» (до 2011 р. — «Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка») (рис. 3) та співзасновником науково-методичного журналу «Професійна освіта», у якому друкуються матеріали з питань дидактики й історії професійної школи, виховання, професійної орієнтації та ефективного вивчення предметів різного профілю в закладах професійної освіти, коментарі та статті провідних профтехосвітян.

Рис. 3. Фаховий журнал «Professional Pedagogics» Інституту професійної освіти НАПН України

У 2021 р. ініційовано заснування електронного серіального продовжуваного видання «Інноваційна професійна освіта» з метою оприлюднення результатів теоретичних і практичних напрацювань учених Інституту та педагогів-інноваторів, що є актуальними для модернізації вітчизняної професійної освіти.

В Інституті функціонує *п'ять наукових шкіл* (ІПО НАПН України, 2022d), а саме:

- з науково-методичного забезпечення управління розвитком професійної освіти і навчання (керівник — д-р пед. наук, проф., акад. В.О. Радкевич);

- упровадження інформаційних технологій в освітній процес (д-р техн. наук, проф., акад. А.М. Гуржій);

- особистісного і професійного розвитку майбутніх фахівців у системі професійної освіти (д-р пед. наук, проф. В.Ф. Орлов);
- вивчення теоретичних і методичних основ забезпечення якості професійної освіти (д-р пед. наук, проф. П.Г. Лузан);
- актуальних проблем професійної підготовки педагогів (д-р пед. наук, проф. М.А. Пригодій).

Здобутки наукових шкіл сприяють реалізації стратегічного завдання Інституту — *підготовці кадрів вищої кваліфікації для систем професійної та фахової передвищої освіти*. З 2007 р. в Інституті функціонують аспірантура й докторантура; з 2011 р. — спеціалізована вчена рада Д 26.458.01 (із правом прийняття до розгляду та захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 — теорія і методика професійної освіти). З 2016 р. Інститут отримав ліцензію МОН України на підготовку здобувачів вищої освіти ступенів доктора філософії та доктора наук у галузі знань «01 Освіта/Педагогіка», за спеціальністю «015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)». Цього ж року для забезпечення виконання освітніх цілей Інституту було створено кафедру теорії і методики професійної освіти. З 2018 р. здійснюється підготовка здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти в галузі знань «01 Освіта/Педагогіка», за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки». Обидві освітні програми (з підготовки магістрів і докторів філософії) є акредитованими.

У разових спеціалізованих учених радах з 2020 р. проводиться атестація здобувачів ступеня доктора філософії. Підготовлено 48 магістрів, 52 кандидати наук, 13 докторів філософії, 20 докторів наук. З 2018 р. в Інституті здійснюється освітня діяльність у сфері післядипломної освіти за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки». За цей час видано 580 сертифікатів про підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників системи професійної освіти.

У 2018 р. для забезпечення ефективного науково-інформаційного супроводу всіх напрямів діяльності Інституту створено *науково-організаційний відділ* (завідувач канд. пед. наук А.Г. Кононенко). Основними функціями відділу є відкриття, адміністрування, безпека та розвиток сайту Інституту; інформаційно-аналітичний супровід виконання наукових досліджень, оприлюднення їх результатів та моніторинг якості їх використання; розроблення й адміністрування сайтів періодичних фахових видань; організація систематич-

ної взаємодії з організаціями, що надають цифрові ідентифікатори об'єкта (наприклад, Crossref DOI display); налагодження постійної комунікації з вітчизняними та зарубіжними наукометричними базами, е-каталогами, бібліотечними е-архівами з метою повного представлення результатів наукової діяльності Інституту у вітчизняному та світовому наукометричному просторі; здійснення систематичного моніторингу наукових рейтингів Інституту та його наукових працівників; сприяння розвитку інформаційної компетентності молодих дослідників; технічна підтримка вебінарів, інтернет-конференцій; забезпечення функціонування дистанційних платформ тощо. Відділ забезпечує представлення результатів діяльності Інституту в інформаційному науково-освітньому просторі: наукові й науково-педагогічні працівники мають бібліометричні профілі в Google Scholar та системі «Бібліометрика української науки», робочі місця підключені до міжнародних наукометричних баз Scopus та WoS, відкрито доступ до повнотекстових ресурсів порталу Springer Link.

З 2009 р. в Інституті функціонує *наукова бібліотека* (завідувач В.О. Маркова) як важливий науковий і навчальний підрозділ Інституту, що сприяє фаховому зростанню наукових працівників і здобувачів освіти. Бібліотека стала також сучасним науково-інформаційним центром. На офіційному сайті Інституту створено розділ «Бібліотека», де системно представлено всі кінцеві результати наукових досліджень; бази магістерських, кандидатських і докторських дисертацій та авторефератів із проблем теорії й методики професійної освіти; базові джерела з навчальних дисциплін для опанування освітньо-професійною та освітньо-науковою програмами; електронні ресурси для закладів професійної освіти; матеріали конференцій, довідкова література, наукові публікації вчених Інституту, представлені в базах Scopus та Web of Science, що є джерелом потенційних рецензентів та опонентів для здійснення атестації докторів філософії за спеціальністю «015 Професійна освіта».

На засіданнях *вченої ради* Інституту (голова — д-р пед. наук, акад. В.О. Радкевич, учений секретар — д-р пед. наук, доц. Л.О. Базиль) щорічно розглядають понад 200 питань щодо: визначення стратегічних напрямів розвитку Інституту; обговорення проєктів прогностичних та програмних документів (доктрин, концепцій, стратегій тощо), інших матеріалів стратегічного планування розвитку вітчизняної педагогічної науки, професійної та фахової передвищої освіти, проєктів законів, дер-

жавних рішень і програм; проведення незалежної наукової і науково-технічної експертизи тематики та результатів наукових досліджень, рукописів підручників, навчальних посібників, іншої навчальної літератури для отримання грифів Міністерства освіти і науки України; здійснення інноваційної освітньої діяльності та впровадження її результатів; забезпечення управлінсько-стратегічного рівня розподілу відповідальності всіх структурних підрозділів і посадових осіб Інституту для успішної реалізації цілей освітніх програм, ухвалення стратегії й політики внутрішнього забезпечення якості освіти.

У 2019 р. для підтримки талановитої наукової молоді в Інституті створено *Раду молодих вчених* (голови: О.П. Радкевич, Л.О. Шестерікова), яка забезпечує дотримання їхніх прав та інтересів щодо розвитку наукоємних ідей, інновацій та обміну знаннями, діючи на засадах свободи наукової творчості, наукової етики, добровільності, колегіальності, гласності, відкритості, демократичності тощо. Магістри й аспіранти є партнерами в забезпеченні якості освітніх програм Інституту, зокрема: формуванні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти, розвитку в них академічної доброчесності, забезпеченні доступності освітніх програм та їх модернізації, збиранні та врахуванні інформації щодо кар'єрного шляху і траєкторії працевлаштування випускників. Рада сприяє розвитку міжнародної академічної мобільності молодих дослідників (рис. 4).

Рис. 4. Міжнародний семінар у Королівстві Данія (12-16 жовтня 2021 р., м. Хаслев)

Результатом діяльності ради стала перемога молодих учених Інституту в конкурсному відборі наукових досліджень за темою «Новітні підходи до професійного самовдосконалення педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти у міжкурсовий період підвищення кваліфікації» (2020). Науковий керівник — д-р пед. наук О.Б. Кошук. У процесі наукового дослідження підготовлено програму «Профе-

сійне самовдосконалення педагогічних працівників закладів професійної освіти», цикл тренінгів («Тайм-менеджмент», «Професійне самовдосконалення», «Педагогічні можливості кейс-методу») та вебсайт «Педагог-інноватор».

Упродовж багатьох років здійснюється *співпраця з міжнародними організаціями*, науковими установами і закладами освіти, а саме: Німецьким товариством технічного співробітництва (GTZ), Федеральним Інститутом професійної освіти Німеччини (Bundesinstitut für Berufsbildung — BIBB), Інститутом техніки та освіти в Технічному Університеті м. Бремен (ІТВ, Федеративна республіка Німеччина), Європейським фондом освіти (ЕФО), Університетом м. Констанц (Німеччина), Університетом м. Валенсія (Іспанія), Віденським університетом економіки та бізнесу (Австрія), Інститутом підвищення кваліфікації «Міжнародна професійна академія «ТуранПрофі» (Республіка Казахстан); Республіканським інститутом професійної освіти (Республіка Білорусь); Вищою школою лінгвістичною у Ченстохові (Польща); Академією ім. Яна Длугоша у Ченстохові (Польща). Міжнародна наукова діяльність постійно зміцнюється завдяки активній участі вчених Інституту в міжнародних проектах, зокрема: «Ефективне управління трудовою міграцією та її кваліфікаційними аспектами» в межах співпраці з Субрегіональним Бюро МОП для країн Східної Європи і Центральної Азії 15 (2013); «Модернізація державних стандартів та принципів освіти і навчання відповідно до політики Європейського Союзу щодо навчання впродовж життя» (2012-2014); «ЕкоБРУ» (2013-2016); «Joker — my business, my identity» (Joker — moja firma, moje ja)» (2015); «Розвиток трудового потенціалу в Україні» (2013-2014); «Професійна спрямованість вивчення іноземних мов у професійно-технічних навчальних закладах» (2015); «Удосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання» (2016-2018) та нині діючий проєкт ЕРАЗМУС+ «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні (PAGOSTE)» (2020-2023).

У процесі *міжнародної проєктної діяльності* підготовлено: програми дистанційних курсів для викладачів закладів професійної освіти («Культура екологічної безпеки професійної діяльності у будівельній галузі», «Енергоефективна компетентність педагогічних працівників ПТНЗ будівельного профілю», «Екоорієнтовані педагогічні технології»); виробничо-практичні видання «Дайджест курсів підвищення екологічної компе-

тентності викладачів, учнів та студентів», «Екоорієнтовані технології професійного навчання. Збірник екологічних проєктів»; аналітичні довідки за результатами порівняльного аналізу навчальних планів підготовки викладачів економіки для системи професійної освіти у закладах вищої освіти України та зарубіжжя; модель практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання та методичні рекомендації щодо її вдосконалення; результати загальнонаціонального опитування щодо сучасного стану управління підготовкою педагогів професійного навчання; дорожню карту змін управління професійною підготовкою викладачів для сучасної системи професійної освіти України тощо. У 2021 р. укладено угоду про співпрацю з Європейським інститутом безперервної освіти (EIDV) Словаччини, відповідно до якої здійснюється наукове стажування вчених Інституту, підвищення їхньої кваліфікації згідно з міжнародними програмами та отриманням сертифікатів європейського зразка.

Упродовж п'ятнадцяти років Інститут був організатором і співорганізатором понад тисячі масових заходів різного масштабу (ІПО НАПН України, 2022e), з яких майже 100 — міжнародного рівня. Широке визнання серед науково-педагогічної громадськості здобули циклічні масові науково-практичні заходи:

- *міжнародні конференції*: «Професійне навчання персоналу — європейський вибір», «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства», «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи», «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми», «Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи»; всеукраїнські науково-практичні конференції: «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання» (звітна), «Теорія і практика дистанційного навчання у професійній освіті», «Фахова передвища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку»;

- *вебконференція* «Актуальні проблеми професійного розвитку майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти»;

- *всеукраїнські науково-практичні семінари*: «Розвиток дослідницької компетентності молодих науковців у контексті гармонізації систем підготовки Ph.D в ЄС», «Модернізація освітніх програм: досвід і виклики сучасності», «Підготовка педагогів професійного навчання: проблеми та перспективи». Із 2016 р. Інститут організовує й

успішно проводить всеукраїнський конкурс на кращий електронний освітній ресурс «Планета-IT» за такими номінаціями: електронні підручники, посібники, практикуми; курси дистанційного навчання; SMART-комплекси.

Під час масових науково-практичних заходів обговорюються здобутки, проблеми і перспективи розвитку професійної та фахової передвищої освіти; обґрунтовуються наукові підходи до забезпечення якості професійної підготовки здобувачів освіти; презентуються технології запровадження дистанційної і дуальної форм здобуття освіти; розглядаються теоретичні та методичні аспекти становлення і розвитку педагога сучасного закладу професійної освіти; окреслюються перспективи співпраці з закладами освіти Європейського Союзу у формі нетворкінгу та ефективні методики і технології підвищення якості професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

На вебінарах і тренінгових заняттях особливу увагу приділено пошуку ефективних теорій і практик розвитку ділової активності суб'єктів освіти; розробленню ефективних алгоритмів педагогічного проєктування в інноваційному освітньому просторі України та особливостей використання цифрових технологій; обґрунтуванню практичних аспектів професійного становлення і кар'єрного зростання здобувачів освіти, педагогів і науковців в умовах ринкової економіки, аналізу тенденцій сучасної професійної та фахової передвищої освіти, обговоренню моделей і методик професійної підготовки конкурентоспроможних кваліфікованих робітників і педагогів професійного навчання тощо. Це сприяло випереджувальному розвитку закладів професійної освіти; обґрунтуванню пріоритетних напрямів взаємодії науки й освітньої практики, досвіду упровадження проєктного менеджменту у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників; установленню пріоритетних напрямів забезпечення професійного становлення й кар'єрного зростання суб'єктів закладів освіти, розвитку партнерства між закладами вищої, середньої і професійної освіти як України, так зарубіжних країн тощо.

Інноваційність і професіоналізм колективу установи сприяв здійсненню вагомого внеску в модернізацію національної системи професійної та фахової передвищої освіти, що підтверджується численними нагородами й відзнаками, серед яких: 18 медалей, 23 дипломи, «Національне визнання наукових досягнень» та звання «Лідер сучасної освіти».

Перспективними напрямками подальшого розвитку Інституту є:

- розвиток наукової діяльності Інституту (системна інтеграція освіти, науки та практики; укладання угод про науково-технічне співробітництво, впровадження результатів наукових досліджень у діяльність суб'єктів господарювання; створення педагогічних інновацій, їх просування та комерціалізація; збільшення кількості публікацій учених Інституту в журналах, що індексуються провідними міжнародними наукометричними базами даних; інтеграція діяльності Інституту в міжнародний науковий простір);

- започаткування нових фундаментальних і прикладних наукових досліджень (розвиток державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти, застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників, її забезпечення в умовах змішаного навчання, розроблення теоретичних і методичних основ консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної освіти, цифровізація професійної освіти тощо);

- здійснення експертизи наукових праць щодо дотримання вимог академічної доброчесності; підвищення рівня наукових досліджень з актуальних проблем теорії і методики професійної освіти і навчання; збільшення угод та кількості експериментів з коледжами і технікумами;

- удосконалення освітніх програм підготовки магістрів у галузі знань «01 Освіта / Педагогіка», зі спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» та докторів філософії в галузі знань «01 Освіта / Педагогіка», зі спеціальності «015 Професійна освіта (спеціалізація — теорія і методика професійної освіти)»;

- запровадження модульних програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної та фахової передвищої освіти;

- розвиток персоналу та корпоративної культури Інституту (вдосконалення соціального забезпечення працівників Інституту; запровадження сучасних інструментів освітнього менеджменту; оптимізація структури Інституту та розвиток матеріально-технічної бази; вдосконалення електронного інформаційно-комунікаційного середовища Інституту; участь у міжнародних освітніх програмах з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців різних галузей економіки);

- розвиток міжнародної співпраці (участь у програмах наукового стажування; інтернаціоналізація освітніх програм; запровадження освітніх програм подвійного дипломування; участь у між-

народних програмах академічної мобільності; активізація участі в міжнародних освітніх і наукових проектах тощо).

Найбільш важливими викликами системі професійної освіти є посилення світових інтеграційних процесів, стрімкий розвиток цифровізації, націоналізації, екологізації, інтернаціоналізації професійної підготовки майбутніх фахівців у розвинених країнах світу. Ці виклики виявили проблему невідповідності підготовки кваліфікованих кадрів у вітчизняних закладах П(ПТ)О потребам особи, національної економіки та суспільства. Очевидно, що економічному розвитку і зростанню конкурентоспроможності України сприятиме реформування системи П(ПТ)О. За таких обставин пріоритетного значення набувають питання теоретико-методологічного обґрунтування професійної підготовки сучасного виробничого й педагогічного персоналу в контексті забезпечення їх здатності протистояти даним викликам.

Аналіз зазначених викликів дає змогу визначити основні *ризики* для розвитку Інституту професійної освіти як єдиної наукової установи, що здійснює науково-методичний супровід модернізації вітчизняної системи П(ПТ)О. До них можна віднести:

- централізовану й бюрократизовану систему управління у сфері наукової і науково-технічної діяльності, що стримуватиме розвиток наукової ініціативи;

- недостатні обсяги фінансування наукових психолого-педагогічних досліджень, що унеможливуватимуть проведення ґрунтовних лонгitud-них досліджень (зокрема, вивчення кар'єрної траєкторії випускників закладів П(ПТ)О; здатність випускників системи професійної освіти до навчання впродовж життя; ефективність застосування кар'єрної, підприємницької, енергоощадної, цифрової, самоосвітньої та інших компетентностей, сформованих у закладах П(ПТ)О);

- низький рівень оплати праці науково-педагогічних працівників та зниження їх соціального статусу, що змушуватиме науковців шукати додаткові способи підробітку, впливаючи на якість наукових досліджень, провокуючи емоційне вигорання наукових працівників та відтік молодих талановитих учених із наукової сфери;

- втрату привабливості і престижності П(ПТ)О, що впливатиме на контингент здобувачів освіти (як у закладах П(ПТ)О, так і закладах вищої освіти, що готують педагогічні кадри для системи професійної освіти);

- недостатній обсяг фінансування закладів П(ПТ)О, що стримуватиме обсяги провадження інноваційної освітньої діяльності в системі професійної освіти;

- швидке застарівання програмного забезпечення та матеріально-технічної бази наукової установи, що гальмуватиме розвиток цифровізації наукових досліджень;

- недостатнє матеріально-технічне забезпечення дистанційної роботи працівників Інституту, що створюватиме незручності при налагодженні наукової онлайн-комунікації;

- незацікавленість місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у зміцненні зв'язків між закладами освіти та науковими установами, що впливатиме на якість підготовки педагогічних працівників для системи професійної освіти.

У контексті зазначених викликів і ризиків перед Інститутом постають *актуальні завдання* щодо забезпечення якості професійної та фахової передвищої освіти шляхом: формування змісту професійної освіти на компетентнісній основі; впровадження внутрішньої системи забезпечення якості освіти та системи її зовнішнього забезпечення; модернізації освітнього середовища, що забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість і відкритість освітнього процесу; удосконалення системи підготовки педагогічних працівників у сфері професійної освіти із залученням до освітнього процесу висококваліфікованих працівників виробництва та сфери послуг; запровадження мотиваційних механізмів стимулювання професійної діяльності та розвитку науково-педагогічних працівників; державно-приватне партнерство у сфері П(ПТ)О та взаємозв'язок з ринком праці.

Перспективи подальшого розвитку колектив Інституту бачить також у розв'язанні таких завдань, як: виконання плану заходів з реалізації Концепції розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року; реалізації Програми діяльності Кабінету Міністрів України (цілі 1.5 щодо збільшення кількості публікацій і цитувань у журналах, що індексуються провідними міжнародними наукометричними базами даних); інтеграція діяльності Інституту в міжнародний науковий простір; започаткування нових досліджень, спрямованих на розвиток державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти, застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників, її забезпечення в умовах змішано-

го навчання, розроблення теоретичних і методичних основ консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної освіти; здійснення експертизи наукових праць щодо дотримання вимог академічної доброчесності; підвищення рівня наукових досліджень з актуальних проблем теорії і методики професійної освіти і навчання, збільшення угод та кількості експериментів із коледжами і технікумами; реалізація освітнього складника діяльності з підготовки магістрів зі спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» та докторів філософії в галузі освіти зі спеціальності «015 Професійна освіта (спеціалізація — теорія і методика професійної освіти)», запровадження модульних програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Основними механізмами розвитку Інституту на 2021-2026 рр. є: *розвиток персоналу та корпоративної культури* Інституту; удосконалення соціального забезпечення працівників Інституту; запровадження сучасних інструментів менеджменту та організаційного розвитку на засадах системи менеджменту якості; оптимізація структури Інституту та розвиток матеріально-технічної бази; удосконалення електронного інформаційно-комунікаційного середовища Інституту; участь у міжнародних освітніх програмах по підготовці, перепідготовці та підвищенню кваліфікації фахівців різних галузей.

Передбачено також *розвиток міжнародної діяльності*: розвиток програм стажування; залучення закордонних викладачів та науковців; створення інтернаціональних колективів; інтернаціоналізація освітніх програм; збільшення контингенту іноземних студентів; запровадження освітніх програм подвійного дипломування; участь у міжнародних програмах академічної мобільності; активізація участі у міжнародних освітніх та наукових проектах; формування спільних заявок у міжнародних програмах.

Сформульовано завдання *розвитку наукової діяльності* Інституту (фундаментальні і прикладні наукові дослідження; системна інтеграція освіти, науки та практики; стимулювання до інтеграції наукових напрацювань та інноваційних ідей; формування баз даних щодо програм та джерел фінансування; укладання договорів науково-технічного співробітництва; впровадження результатів наукових досліджень у діяльність суб'єктів господарювання; створення інноваційних навчальних технологій і освітніх продуктів; просу-

вання та комерціалізація інтелектуальних і технологічних проєктів.

Визначено напрями *розвитку державно-приватного партнерства* у сфері професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, що передбачають: формування державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти на всіх рівнях; розроблення професійних стандартів, стандартів освіти і освітніх програм; формування Національної системи кваліфікацій та вдосконалення Національної рамки кваліфікацій; впровадження й поширення дуальної форми здобуття освіти; створення сучасного освітнього середовища, зокрема у центрах професійної досконалості; проведення системного моніторингу працевлаштування випускників закладів професійної освіти; формування державного і регіонального замовлення на підготовку кадрів на основі прогнозування потреб ринку праці у професійних кваліфікаціях; оцінювання результатів навчання випускників закладів професійної та фахової передвищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Базиль, Л. (2019b). Від наукових досягнень — до кращих наукових практик. *Педагогічна газета*, (270), 5.
- Базиль, Л. (2019a). Розвиток соціального партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти регіону. *Професійна освіта*, (84), 54-55.
- Базиль, Л. (2019c). Соціальне партнерство й інші пріоритетні завдання профтехосвіти. *Освіта і суспільство*, (7), 6.
- Базиль, Л. (2020b). Науково-методичний супровід діяльності закладів професійної освіти. *Педагогічна газета*, (276), 6.
- Базиль, Л. (2020a). Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання. *Педагогічна газета*, (277), 3.
- Єршова, Л.М., & Базиль, Л.О. (2020). Ефективні вектори співпраці інституту професійно-технічної освіти НАПН України з навчально(науково)-методичними центрами (кабінетами) професійно-технічної освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-8-1>
- Інститут професійної освіти НАПН України. (2022a). *Педагогічні інновації для освітньої практики*. <https://ivet.edu.ua/index.php/activity/pedahohichni-innovatsii>
- Інститут професійної освіти НАПН України. (2022b). *Планова продукція з тем наукових досліджень Інституту професійної освіти НАПН України*. <https://ivet.edu.ua/index.php/repozytarii/produksiia-ndr>
- Інститут професійної освіти НАПН України. (2022c). *Експериментальна робота*. <https://ivet.edu.ua/index.php/activity/eksperymentalna-robota/zvity>
- Інститут професійної освіти НАПН України. (2022d). *Наукові школи вчених Інституту професійної освіти НАПН України*. <https://ivet.edu.ua/index.php/activity/naukovi-shkoly>
- Інститут професійної освіти НАПН України. (2022e). *Відеоархів конференцій*. <https://ivet.edu.ua/index.php/events/arkhiv-konferentsii>
- Кремень, В.Г. (2021). Про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2020 році та завдання на 2021 рік. Наукова доповідь на загальних зборах НАПН України 9 квітня 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-1-1>
- Луговий, В.І., Рєгейло, І.Ю., & Гудим, І.М. (2021). Про співпрацю Національної академії педагогічних наук України з комітетами Верховної Ради України у 2020 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-16-2>
- Радкевич, В.О., & Артюшина, М.В. (Ред.). (2017). *Професійно-технічна освіта*: інформаційно-аналітичні матеріали за результатами констатувального етапу досліджень. Київ: ІПТО НАПН України.
- Радкевич, В.О., & Єршова, Л.М. (Ред.). (2019). *Професійна (професійно-технічна) та фахова передвища освіта*: інформаційно-аналітичні матеріали. Житомир: Полісся.
- Радкевич, В.О. (Ред.). (2018a). *Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (2013-2017)*: довідник: у 5 ч. Ч. 1: Структура Інституту. Київ: ІПТО НАПН України.
- Радкевич, В.О. (Ред.). (2018b). *Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (2013-2017)*: довідник: у 5 ч. Ч. 2: Науково-організаційна діяльність. Київ: ІПТО НАПН України.
- Радкевич, В.О. (Ред.). (2018c). *Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (2013-2017)*: довідник: у 5 ч. Ч. 3: Експериментальна діяльність. Київ: ІПТО НАПН України.
- Радкевич, В.О. (Ред.). (2018d). *Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (2013-2017)*: довідник: у 5 ч. Ч. 4: Дайджест наукових розробок. Київ: ІПТО НАПН України.
- Радкевич, В.О. (Ред.). (2018e). *Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (2013-2017)*: довідник: у 5 ч. Ч. 5: Бібліографічний покажчик наукових праць. Київ: ІПТО НАПН України.
- Радкевич, В. (2019a). Роль професійної освіти в реалізації цілей сталого розвитку суспільства. *Професійна освіта*, (1), 5-9.
- Радкевич, В. (2019b). Від наукових досліджень — до кращих освітніх практик. *Професійна освіта*, (2), 9-11.
- Радкевич, В. (2021a). Науковий супровід забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти. *Професійна освіта*, (3), 12-13.
- Радкевич, В.О. (2021b). Наука платформа професійної освіти: сталий розвиток. Наукова доповідь на XV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання», присвяченій 30-річчю Незалежності України та 15-річчю заснування Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (25 березня 2021 р.). *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-16-2>

наук України, 2(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-17-1>

Радкевич, В.О., Бородієнко, О.В., Пуховська, Л.П., Лапа, О.В., Зуєва, А.Б., Гуменна, Л.С., Остапенко, А.В., & Малишева, М.Р. (2021). *Професійна (професійно-технічна) освіта України: початок XXI століття* : енциклопедія (Радкевич, В.О. ред.). Житомир: Полісся.

Радкевич, В.О., & Ершова Л.М. (Ред.) (2021). *Професійна (професійно-технічна) та фахова передвища освіта* : інформаційно-аналітичні матеріали. Житомир: Полісся.

Радкевич, В.О., Ершова, Л.М., & Ничкало, Н.Г. (2021а). *Професійна (професійно-технічна) освіта для пот-*

реб особистості, економіки, суспільства. In В.Г. Кремень, ред., *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку в Україні (До 30-річчя незалежності України)* : монографія (с. 76-81). Київ: КОНВІ ПРИНТ. <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>

Радкевич, В.О., Ершова, Л.М., & Ничкало, Н.Г. (2021б). *Сучасна фахова передвища і вища освіта — ключова умова конкурентоспроможності України*. In В.Г. Кремень, ред., *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку в Україні (До 30-річчя незалежності України)* : монографія (с. 82-86). Київ: КОНВІ ПРИНТ. <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>

INSTITUTE OF VOCATIONAL EDUCATION OF NAES OF UKRAINE: FROM SCIENTIFIC RESEARCH TO BEST EDUCATIONAL PRACTICES

Valentyna Radkevych

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Director, Institute of Vocational Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The main directions of the institute's activities as a research institution are analysed. It provides scientific and methodological support for modernising vocational and vocational pre-tertiary education, systematically implementing the principles of predictability, academic freedom, integrity and student-centeredness. The basic and applied scientific studies performed at the institute, and pedagogical and methodical systems, concepts, methods, techniques, technologies, etc. implemented in the vocational and vocational pre-tertiary education institutions, are characterised. Innovative educational activities carried out under the guidance of the institute's researchers are presented. The results of preparing highly qualified personnel for vocational, vocational pre-tertiary and higher education institutions in PhD and DSc studies are revealed. The development of publishing, information and analytical, expert, project activities and international scientific relations are enlightened.*

Keywords: *Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine; vocational education; scientific, educational, experimental, publishing, international, innovative activities.*

Дата публікації: 22 лютого 2022 р.